

dr hab. Mirosław J. Bednarski Prof. UTH

Uczelnia Techniczno-Handlowa im. H. Chodkowskiej

miroslaw.bednarski@uth.edu.pl

ORCID: 0000-0001-6843-4487

WSTĘPNA ANALIZA WIEDZY ZAWODOWEJ FUNKCJONARIUSZY POLICJI Z ZAKRESU PODSTAW PSYCHOLOGII W ASPEKCIE BEZPIECZEŃSTWA

PRELIMINARY ANALYSIS OF THE PROFESSIONAL KNOWLEDGE OF POLICE OFFICERS IN THE FIELD OF BASIC PSYCHOLOGY IN THE ASPECT OF SECURITY

Streszczenie

Artykuł jest wstępną analizą wyników badań, dotyczących wiedzy z zakresu podstaw psychologii w aspekcie wykonywania obowiązków służbowych przez funkcjonariuszy Policji, przeprowadzonych wśród policjantów Komendy Stołecznej Policji. Za bezpośrednią ochronę bezpieczeństwa publicznego odpowiadają instytucje specjalnie do tego powołane, w tym Policja. Policja, dla właściwego wypełniania swych zadań, przynależnych państwu demokratycznemu, polegających głównie na służbie społeczeństwu, potrzebuje obok formuły prawnej także odpowiedniego wyposażenia, funkcjonalnych struktur i czynnika ludzkiego – policjantów, potrafiących sprostać wymaganiom zmieniającej się nieustannie rzeczywistości. Policjant należycie wyszkolony, przygotowany do służby, jest gwarantem sprawnie funkcjonującej Policji. Elementem tego przygotowania jest podstawowa wiedza z zakresu psychologii.

Słowa kluczowe: Policja, policjant, wiedza, psychologia, bezpieczeństwo.

Summary

The article is a preliminary analysis of the results of research on knowledge of the basics of psychology in the aspect of performing official duties by Police officers, conducted among police officers of the Warsaw Police Headquarters. Institutions specifically established for this purpose, including the Police, are responsible for the direct protection of public safety. In order to properly fulfill its tasks belonging to a democratic state, which consist mainly in serving society, the police, in addition to the legal formula, also need appropriate equipment, functional

structures and the human factor – policemen who can meet the requirements of a constantly changing reality. A properly trained policeman, prepared for duty, is a guarantee of an efficiently functioning Police. An element of this preparation is basic knowledge of psychology.

Keywords: Police, policeman, knowledge, psychology, security.

Wprowadzenie – zagadnienia teoretyczne

Właściwe funkcjonowanie współczesnego państwa opiera się na zagwarantowaniu poczucia bezpieczeństwa dla jego mieszkańców.

Problematyka bezpieczeństwa jest wszechobecna, dotyczy świata, państwa i jednostki, definiowana jest we wszystkich dziedzinach życia człowieka, organizacji, systemów. W tym triumwiracie zadaniem podstawowym jest zapewnienie bezpieczeństwa, na każdym poziomie struktury organizacyjnej, poprzez właściwe określenie podziału uprawnień i obowiązków pomiędzy wszystkimi elementami mikro i makrostruktur, w których funkcjonujemy. Poczucie bezpieczeństwa możliwe jest tylko w symbiotycznie funkcjonującej strukturze społecznej, gdzie interakcje na wszystkich poziomach komunikacji, pozostają zgodne z przyjętym i zaakceptowanym systemem norm prawnych i społecznych¹.

Bezpieczeństwo państwa i każdej społeczności, a nawet każdej osoby są podstawowymi wymiarami istnienia jednostek i całych społeczności, w tym społeczności zorganizowanych w państwa lub organizacje międzynarodowe².

Bezpieczeństwo to nie tylko stan, ale również i proces, polegający na ciągłej działalności jednostek, organizacji czy też narodów i organizacji międzynarodowych, w tworzeniu pożądanego stanu. Bezpieczeństwo zatem jest równocześnie stanem i procesem. Stan, w którym jednostka, ogół społeczeństwa i jego interesy, jak też państwo wraz ze swymi celami mają zapewnioną ochronę od szkód zagrażających im z jakiegokolwiek źródła, charakteryzuje bezpieczeństwo publiczne. Z kolei porządkiem publicznym nazywamy zespół norm, których przestrzeganie warunkuje normalne współżycie jednostek ludzkich w organizacji państwowej. Najdoskonalszą, wykształconą dotychczas formą zabezpieczenia ludzkich potrzeb jest państwo. Niezależnie od przypisywanych mu funkcji jego podstawowym zadaniem jest skuteczna ochrona obywateli przed skutkami zewnętrznych i wewnętrznych zagrożeń, zapewnienie bezpieczeństwa. Tworzone przez państwo w tym celu struktury muszą posiadać zdolność do przeciwdziałania wszelkim zagrożeniom³. Państwo

¹ M.J. Bednarski, *Wypalenie zawodowe policjantów w aspekcie bezpieczeństwa*, Sofia 2023 s. 5.

² T. Bąk, Z. Ciekankowski, *Bezpieczeństwo państwa*, Jarosław 2014, s. 29.

³ M.J. Bednarski, *Wypalenie zawodowe policjantów w aspekcie bezpieczeństwa*, Sofia 2023 s. 5.

winno być gwarantem bezpieczeństwa ale również każdy obywatel winien utożsamiać się ze społeczną i państwową potrzebą zabezpieczenia porządku i bezpieczeństwa publicznego

Podstawowym zadaniem administracji państwowej jest działanie w interesie publicznym, wynikające wprost z art. 7 Konstytucji RP⁴, który stanowi, że wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Odnosi się to również do Policji, której główny zakres zadań określony został Ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji⁵.

Jednym z głównych celów funkcjonowania Policji jest zapewnienie bezpieczeństwa społeczeństwu oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Cecha ta wskazuje na służebną rolę tej formacji – zarówno wobec ogółu społeczeństwa, jak i każdej jednostki⁶.

W judykaturze wskazuje się, że pomimo, iż w ustawie nie wskazano tego wprost, Policja jest instytucją zaufania publicznego – wynika to z wykładni przepisu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Na zaufaniu społecznym opiera się m.in. status Policji, a zakres jej działań wymaga, by cieszyła się ona autorytetem oraz zaufaniem społecznym⁷.

Głównym obowiązkiem Policji, nałożonym mocą ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji⁸, jest ochrona życia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami, naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Znaczące miejsce zajmują działania, mające na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym.

Zgodnie z ustawą, Policja powołana jest do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ten ogólnie sformułowany cel znajduje swoje odzwierciedlenie w katalogu zadań, wymienionych w ustawie, do których należą⁹:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,

⁴ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U.1997.78.483.

⁵ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U.2023.171 tj. (dalej Ustawa o Policji).

⁶ S. Pieprzny, *Policja. Organizacja i funkcjonowanie*, Warszawa 2011, s. 28.

⁷ wyrok NSA z dnia 16 grudnia 2010 r., I OSK 962/10, LEX nr 745390.

⁸ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U.2023.171 tj.

⁹ Art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji, Dz.U.2023.171 tj.

- prowadzenie działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych,
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,
- ochrona obiektów stanowiących siedziby członków Rady Ministrów, z wyłączeniem obiektów, służących Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Sprawiedliwości, wskazanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych,
- nadzór nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach,
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych, związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych,
- współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów,
- przetwarzanie informacji kryminalnych, w tym danych osobowych,
- prowadzenie zbiorów danych, zawierających informacje gromadzone przez uprawnione organy o odciskach linii papilarnych osób, niezidentyfikowanych śladach linii papilarnych z miejsc przestępstw oraz o wynikach analizy kwasu deoksyrybonukleinowego (DNA),

Do zadań Policji należy również realizacja dyspozycji, wynikających z innych ustaw oraz z przepisów prawa Unii Europejskiej oraz umów i porozumień międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych¹⁰. Tak określony zakres działań wskazuje, że zadania Policji są bardzo rozległe i jednocześnie mało przejrzyste. Odnoszą się do różnych dziedzin prawa, przede wszystkim prawa karnego i administracyjnego. Ustawa w wielu przypadkach odsyła do innych przepisów, bądź takiego odesłania należy domniemywać. Policja wykonuje ponadto czynności na polecenie sądu, prokuratora, organów administracji państwowej i samorządu terytorialnego. Od roku 1999 Policja¹¹, w związku z decentralizacją funkcji państwa, przestała być formacją wyodrębnioną z administracji ogólnej, podległą wyłącznie Komendantowi Głównemu Policji. Stała się elementem składowym wojewódzkiej i powiatowej administracji zespolonej, na szczeblu województwa – została zespolona z administracją rządową a na szczeblu powiatu – z administracją samorządową. Efektem tych zmian jest zwierzchnictwo wojewody nad Policją w województwie oraz zwierzchnictwo starosty w powiecie. Rodzi to określone uprawnienia wobec

¹⁰ Art. 1 ust. 3 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji, Dz.U.2023.171 tj.

¹¹ Podstawą jej przeprowadzenia była ustawa z dnia 24 lipca 1998 roku o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa Dz.U. 1998 nr 106 poz. 668

Policji w zakresie merytorycznym (dotyczącym wykonywania przez Policję ustawowych zadań), personalnym (odnoszącym się do komendantów Policji). Jednocześnie zwierzchnictwo nie narusza zasady hierarchicznego podporządkowania komendantów Policji i ich podwładnych swoim przełożonym, nie usuwa też władztwa Komendanta Głównego Policji.

Założeniem ustawy o Policji była próba całościowego uregulowania problematyki, dotyczącej Policji i policjantów. Z jednej strony zawarto unormowania z zakresu organizacji i funkcjonowania Policji jako organu administracji państwowej, realizującego zadania w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Z drugiej zaś rozstrzygnięto o statusie służbowym policjanta, jego prawach i obowiązkach. Utworzona formacja, dla właściwego wypełniania swych zadań, przynależnych państwu demokratycznemu, polegających głównie na służbie społeczeństwu, potrzebowała obok formuły prawnej także odpowiedniego wyposażenia, funkcjonalnych struktur i czynnika ludzkiego – policjantów, potrafiących sprostać wymaganiom zmieniającej się rzeczywistości.

Policjant działa w bardzo skomplikowanej materii prawnej i dlatego też winien być do służby należycie – w sposób profesjonalny – przygotowany. To przygotowanie powinno być zapewnione zarówno przez system szkolenia i doskonalenia zawodowego funkcjonariuszy, jak i przez przełożonych służbowych policjanta. W przeciwnym razie każde podjęcie interwencji stwarzać będzie duże prawdopodobieństwo popełnienia błędu, przekroczenia uprawnień – nawet wykonywanego w dobrej wierze¹². Jednym z elementów przygotowania jest zapewnienie wiedzy psychologicznej. Wiedza ta jest nieodzownym elementem należytego wykonywania obowiązków służbowych.

Współczesny świat oparty jest na nauce, której naczelną funkcją jest zdobywanie wiedzy. Powszechnie przez wiedzę rozumiemy ogół wiarygodnych informacji o rzeczywistości wraz z umiejętnością ich wykorzystywania. Słownik języka polskiego definiuje naukę między innymi jako ogół wiedzy ludzkiej, ułożonej w system zagadnień lub jako dyscyplinę badawczą, odnoszącą się do pewnej dziedziny rzeczywistości. Uważa się, że termin ten jest wieloznaczny, rozmaicie rozumiany i definiowany. Pod względem poznawczym nauka wydaje się być wiedzą najlepszą, najbardziej adekwatnie opisującą rzeczywistość¹³. Pod względem poznawczym nauka wydaje się być wiedzą najlepszą, najbardziej adekwatnie opisującą rzeczywistość. „Ważnymi elementami naukowości są język i metoda. Zdaniem wielu, zarówno naukowców jak i filozofów, to właśnie te dwa elementy decydują o tym, czy coś jest naukowe, czy nie”¹⁴.

¹² M. Bednarski, *Wzajemna zależność pomiędzy Policją a bezpieczeństwem*. w: *Prawo a bezpieczeństwo*, t. 1, Warszawa 2021, s. 342.

¹³ L. Drabik, A. Kubiak-Sokół, E. Sobol, *Słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 2023.

¹⁴ M. Heller, *Filozofia nauki*, Kraków 1992, s. 11.

Wiedza naukowa zarówno opisuje, jak też dąży do wyjaśniania zjawisk. K. Popper stwierdza, że „celem nauki jest poszukiwanie dobrych wyjaśnień dla wszystkiego, co według nas potrzebuje wyjaśnienia”¹⁵. Reasumując nauka nie tylko opisuje zjawiska, ale również stara się je wyjaśnić dzięki temu spełnia funkcję praktyczną w przewidywaniu zachodzenia i przebiegu zjawisk. Przewidywanie jest określane mianem funkcji praktycznej nauki z uwagi na to, że bez przewidywania tego, co ma zajść nie ma skutecznego działania, czyli przekształcania rzeczywistości zgodnie z potrzebami człowieka.¹⁶ E. Nagel twierdzi, że wiedza naukowa, „to po prostu „uporządkowana” lub „zorganizowana” wiedza zdroworozsądkowa”¹⁷.

Istotą nauki jest uzyskanie wiedzy co do źródeł mechanizmów i prawidłowości z pominięciem zjawisk mniej istotnych. Niezbędną i istotną cechą nauki jest prognostyczność, czyli przewidywanie, które jest nieodzownym warunkiem skutecznego działania, co w efekcie skutkuje wielkim znaczeniem praktycznym wiedzy naukowej.

Wiedza naukowa zawdzięcza swój wysoki status poznawczy temu, że nauka jest nastawiona na zdobywanie prawdy niebanalnej, do której trudno jest dotrzeć, ale która jest zarazem interesująca teoretycznie oraz użyteczna praktycznie. Jest interesująca teoretycznie, gdyż służy wypełnianiu przez naukę jej funkcji teoretycznej, czyli wyjaśnianiu i zrozumieniu zjawisk i procesów zachodzących w świecie. Jest użyteczna praktycznie, gdyż służy pełnieniu przez naukę jej drugiej ważnej funkcji społecznej – funkcji praktycznej, polegającej na przewidywaniu zachodzenia i przebiegu zjawisk. Przewidywanie jest określane mianem funkcji praktycznej nauki z uwagi na to, że bez przewidywania tego, co ma zajść nie ma skutecznego działania, czyli przekształcania rzeczywistości zgodnie z potrzebami człowieka¹⁸. J. Such jest zdania, że nawet nauki idiograficzne takie jak np. historia, nie ograniczają się do formułowania twierdzeń jednostkowych, lecz poszukują prawdziwych twierdzeń ogólnych, czyli praw lub generalizacji historycznych¹⁹. Najtrafniej cel nauki scharakteryzował A. Einstein stwierdzając, że celem nauki jest, po pierwsze, możliwie najbardziej pełne uchwycenie doznań zmysłowych w całej ich różnorodności, po drugie jednak osiągnięcie tego celu przy zastosowaniu minimum pierwotnych pojęć i relacji (dążenie do możliwie największej logicznej jednolitości obrazu świata względnie logicznej prostoty jego podstaw)²⁰. Reasumując nauka pełni dwie ważne funkcje społeczne: funkcję teoretyczną, polegającą na coraz lepszym rozumieniu świata oraz funkcję praktyczną, polegającą na dostarczaniu ludziom coraz lepszych, tzn. coraz

¹⁵ K. Popper, *Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna*, Warszawa 1992, s. 249.

¹⁶ W. Krajewski, *Współczesna filozofia naukowa, rozdz. 5/E. Aksjologia (cele) nauki*, Warszawa 2005, s. 90-95.

¹⁷ E. Nagel, *Struktura nauki*, Warszawa 1961, s.12.

¹⁸ W. Krajewski, *Współczesna filozofia naukowa, rozdz. 5/E. Aksjologia (cele) nauki*, Warszawa 2005, s. 90-95.

¹⁹ J. Such, *Problemy weryfikacji wiedzy*, PWN, Warszawa 1975, s. 38.

²⁰ A. Einstein, *Pisma filozoficzne*, Warszawa 2001, s. 200.

dokładniejszych i bardziej pewnych, przewidywań służących skutecznemu działaniu. Ta ostatnia funkcja nauki jest istotnym elementem bezpieczeństwa państwa, w tym zagadnień związanych z tematem rozważań artykułu.

Psychologia jest nauką młodą. Choć jej źródła można szukać już w filozofii antycznej, to za pioniera psychologii naukowej powszechnie uznawany jest niemiecki badacz Wilhelm Wundt, który w roku 1879, na Uniwersytecie Lipskim, założył pierwszą pracownię eksperymentalnych badań psychologicznych²¹.

Psychologia jest szeroką dziedziną wiedzy o wielu specjalnościach, ale zasadniczo to nauka o zachowaniu i procesach psychicznych człowieka. Z definicji tej wynika, że psychologia zajmuje się nie tylko procesami umysłowymi, ale także zachowaniami człowieka, co oznacza, że przedmiotem jej zainteresowań są zarówno procesy wewnętrzne, które możemy obserwować jedynie pośrednio, jak i zewnętrzne obserwowalne zachowania. Psychologia to nauka, która przyjąwszy z filozofii antropologicznej określoną koncepcję człowieka, opisuje, wyjaśnia, przewiduje różnorodne formy jego zachowań i proponuje kierunki oraz sposoby ich modyfikacji.

Psychologia jest naukowym studium zachowania. Zachowanie nastawione na realizację określonego celu nazywamy „czynnością”, a jeżeli pod wpływem czynności skierowanych na określony przedmiot, ulega on pod ich wpływem zmianom, mówimy o działaniu człowieka lub czynnościach przedmiotowych. W tym ujęciu psychologia jest nauką o czynnościach człowieka i o człowieku jako ich podmiocie.

Naukowość psychologii wynika z faktu, że sposoby gromadzenia wiedzy o człowieku oparte są na własnych metodach badawczych, którymi psychologia dysponuje w poszukiwaniu odpowiedzi na rodzące się pytania i w rozstrzygnięciu konfliktów między pojawiającymi się odmiennymi wyjaśnieniami. Wyjaśnienie zjawisk daje możliwość wywoływania określonych wydarzeń, a zatem ich kontrolę²².

Badania własne

Przedstawienie pojęć tematu, jest wprowadzeniem do zaprezentowania badania, dotyczącego wiedzy zawodowej policjantów obejmującej zagadnienia z zakresu psychologii. Właściwe przygotowanie i wykorzystanie tej wiedzy w czynnościach służbowych skutkuje lepszym przygotowaniem policjantów do służby w Policji, a tym samym właściwym wykonywaniem ustawowych obowiązków, czego efektem jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa.

Celem badań ankietowych było przedstawienie problematyki przygotowania i wykorzystania w służbie przez policjantów wiedzy z zakresu psychologii.

²¹ D. Doliński, J. Strelau (red.), *Psychologia akademicka*-podręcznik, Gdańsk 2023, s. 4.

²² R. Poklek, *Zarys psychologii penitencjarnej*, Warszawa 2018, s. 12-13.

Tezę, którą przyjęto do sprawdzenia, było stwierdzenie, że Policjanci nie posiadają dostatecznej wiedzy z zakresu psychologii.

W ramach weryfikacji postawionej tezy postawiono problem badawczy;
Zdiagnozowanie świadomości policjantów o potrzebie posiadania wiedzy psychologicznej jako elementu niezbędnego do pełnienia służby policyjnej.

W ramach problemu sformułowano dwa pytania badawcze:

12. Czy policjanci mają świadomość potrzeby kształcenia i posiadania wiedzy z zakresu psychologii

13. Czy system szkolenia policjantów przygotowuje funkcjonariuszy z zakresu psychologii

W związku z powyższym sformułowano następujące hipotezy:

Hipoteza 1. System szkolenia w policji nie przygotowuje policjantów w zakresie wiedzy psychologicznej

Hipoteza 2. Policjanci widzą przydatność i potrzebę posiadania podstawowej wiedzy psychologicznej

Hipoteza 3. Policjanci uzyskują wiedzę z zakresu psychologii w systemie samodzielnego kształcenia.

Badania ankietowe przeprowadzono w drugim kwartale 2023 r. Ankieta objęto 165 funkcjonariuszy Komendy Stołecznej Policji.

Wszystkie obliczenia statystyczne zostały przeprowadzone przy użyciu pakietu statystycznego StatSoft. Inc. (2014). STATISTICA (data analysis software system). version 12.0. www.statsoft.com oraz arkusza kalkulacyjnego Excel.

Zmienne ilościowe zostały scharakteryzowane za pomocą średniej arytmetycznej, odchylenia standardowego, mediany, wartości minimalnej i maksymalnej (zakres) oraz 95%CI (przedział ufności). Natomiast zmienne typu jakościowego zostały przedstawione za pomocą licznosci oraz wartości procentowych (odsetka).

Do sprawdzenia czy zmienna ilościowa pochodziła z populacji o rozkładzie normalnym, posłużono się testem W Shapiro-Wilka. Natomiast do sprawdzenia hipotezy o równych wariancjach, wykorzystano test Levena (Brown-Forsythe'a).

Istotność różnic pomiędzy dwoma grupami (model zmiennych niepowiązanych) zbadano testami istotności różnic: t-Studenta (lub w przypadku braku homogeniczności wariancji test Welcha) lub test U Manna-Whitneya (w przypadku niespełnienia warunków stosowalności testu t-Studenta lub dla zmiennych zmierzonych na skali porządkowej). Istotność różnic pomiędzy więcej niż dwoma grupami sprawdzono testem F (ANOVA) lub Kruskala-Wallisa (w przypadku niespełnienia warunków stosowalności ANOVA). W przypadku otrzymania istotnych statystycznie różnic pomiędzy grupami zastosowano testy post hoc (dla F test Tukeya. dla Kruskala-Wallisa test Dunna).

W przypadku modelu dwóch zmiennych powiązanych wykorzystano test t-Studenta lub test kolejności par Wilcoxon (w przypadku niespełnienia warunków stosowalności testu t-Studenta lub dla zmiennych zmierzonych na skali porządkowej). Istotność różnic pomiędzy więcej niż dwoma w modelu zmiennych powiązanych sprawdzano analizą wariancji z powtarzanymi pomiarami lub testem Friedmana (w przypadku niespełnienia warunków stosowalności analizy wariancji, z powtarzanymi pomiarami lub dla zmiennych zmierzonych na skali porządkowej).

Testy niezależności Chi-kwadrat wykorzystano dla zmiennych jakościowych (odpowiednio z wykorzystaniem korekcji wg Yatesa dla liczebności komórek poniżej 10, sprawdzeniem warunków Cochra, dokładny test Fishera).

W celu stwierdzenia powiązania siły oraz kierunku między zmiennymi, zastosowano analizę korelacji, obliczając współczynniki korelacji Pearsona i/lub Spearmana. We wszystkich obliczeniach za poziom istotności przyjęto $p=0.05$.

1.1. Charakterystyka początkowa

Tabela 1. Charakterystyka podstawowa badanej grupy pod względem płci, wieku, stanu cywilnego, wykształcenia, lat służby, miejsca i rodzaju służby.

	Policjanci (n=165)
Płeć	
kobieta	38 (23.2%)
mężczyzna	126 (76.8%)
Wiek	
20–25 lat	54 (33.1%)
26–30 lat	58 (35.6%)
31–35 lat	43 (26.4%)
pow. 40 lat	8 (4.9%)
Stan cywilny	
wolna(y)	110 (67.5%)
zamężna/zonaty	53 (32.5%)
Wykształcenie	
podstawowe	1 (0.6%)
średnie	91 (55.8%)
wyższe	71 (43.6%)
Lata służby	
0–3 lat	102 (62.6%)
3–10 lat	46 (28.2%)
10–15 lat	7 (4.3%)
15–25 lat	7 (4.3%)
pow. 25 lat	1 (0.6%)
Miejsce służby	
KSP	112 (68.7%)

KRP, KPP, specjalistyczne	51 (31.3%)
Rodzaj służby	
kryminalna	1 (0.6%)
prewencyjna	160 (97.6%)
wspomagająca	3 (1.8%)

W badanej grupie policjantów odsetki kobiet i mężczyzn wynosiły odpowiednio 23.2% vs. 76.8%. Ponadto odsetki respondentów w wieku 20–25 lat, 26–30 lat, 31–35 lat oraz powyżej 40 lat wynoszą 33.1% vs. 35.6% vs. 26.4% vs. 4.9%. Odsetki policjantów stanu wolnego oraz zamężnych i żonatych wynoszą odpowiednio 67.5% vs. 32.5%. Wśród badanych największy odsetek stanowili policjanci z wykształceniem średnim w 55.8%, następnie z wyższym w 43.6% oraz z podstawowym w 0.6%. Ponad 60% badanych pracowało w Policji do 3 lat, blisko 30% ze stażem 3–10 lat, po ponad 4% ze stażem 10–15 lat i 15–25 lat oraz jedna osoba ze stażem ponad 25 lat. Blisko 70% policjantów wskazało KSP jako miejsce swojej służby, a około 30% KRP, KPP lub specjalistyczne. Zdecydowana większość respondentów wskazała prewencyjną rodzaj służby.

1.2. Zestawienia tabelaryczne i wykresy danych

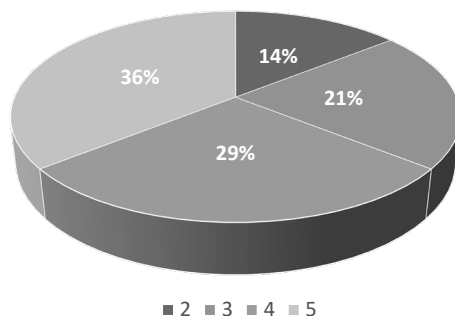
1.2.1 W jakim stopniu system szkolenia jaki przeszedłeś w Policji przygotował cię do służby?

Tabela 2. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „W jakim stopniu system szkolenia jaki przeszedłeś w Policji przygotował cię do służby?”

	Policjanci (n=165)
Stopień systemu szkolenia	
2	17 (10.4%)
3	71 (43.3%)
4	64 (39.0%)
5	12 (7.3%)
śr. (SD)	3.4 (0.8)
zakres	2.0–5.0
mediana	3.0
95%CI	[3.3;3.6]

Wśród policjantów ponad 40% zadeklarowało, że system szkoleń przygotował do służby w stopniu 3, blisko 40% odpowiedziało, że w stopniu 4, ponad 10% w stopniu 2 oraz ponad 7% stopniu najwyższym 5. Średni stopień wynosi 3.4 wobec mediany, która wynosi 3.0.

Wykres 1. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „W jakim stopniu system szkolenia jaki przeszedłeś w Policji przygotował cię do służby?”

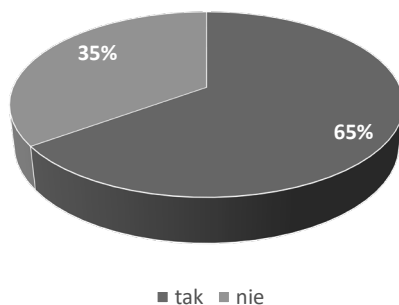
1.2.2 Czy nadzór przełożonego wpływa pozytywnie na wykonywanie Twoich zadań służbowych?

Tabela 3. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy nadzór przełożonego wpływa pozytywnie na wykonywanie Twoich zadań służbowych?”

	Policjanci (n=165)
Nadzór przełożonego	
tak	106 (65.0)
nie	57 (35.0)

W badanej grupie 65% respondentów potwierdziło, że nadzór przełożonego wpływa pozytywnie na wykonywanie zadań służbowych wobec 35%, którzy zaprzeczyli.

Wykres 2. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy nadzór przełożonego wpływa pozytywnie na wykonywanie Twoich zadań służbowych?”

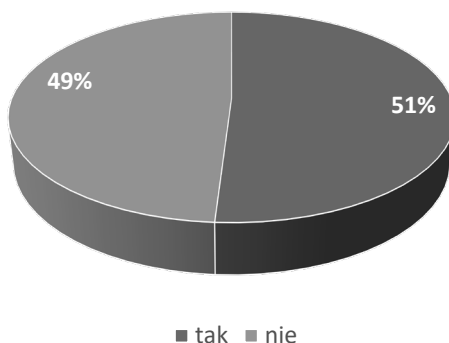
1.2.3 Czy w trakcie służby przechodziłeś szkolenie (kursy) doszkalające?

Tabela 4. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy w trakcie służby przechodziłeś szkolenie (kursy) doszkalające?”

	Policjanci (n=165)
Szkolenia/kursy	
tak	84 (51.2%)
nie	80 (48.8%)

Blisko 51% respondentów przechodziło szkolenia/kursy doszkalające w trakcie służby wobec blisko 49%, którzy zaprzeczyli.

Wykres 3. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy w trakcie służby przechodziłeś szkolenie (kursy) doszkalające?”

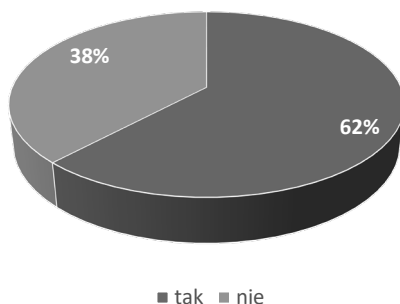
1.2.4 Czy szkolenie (kurs) pogłębił twoją wiedzę przydatną w służbie?

Tabela 5. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy szkolenie (kurs) pogłębił twoją wiedzę przydatną w służbie?”.

	Policjanci (n=165)
Pogłębienie wiedzy - szkolenie	
tak	98 (61.6%)
nie	61 (38.4%)

Prawie 62% policjantów potwierdziło, że szkolenia/kurs pogłębiło wiedzę przydatną w służbie, wobec ponad 38%, którzy zaprzeczyli.

Wykres 4. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy szkolenie (kurs) pogłębił twoją wiedzę przydatną w służbie?”.

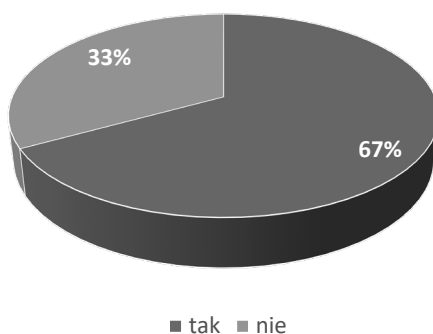
1.2.5 Czy posiadasz podstawową wiedzę z zakresu psychologii?

Tabela 6. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy posiadasz podstawową wiedzę z zakresu psychologii?”

	Policjanci (n=165)
Wiedza psychologia	
tak	109 (66.5%)
nie	55 (33.5%)

Prawie 67% policjantów potwierdziło, że posiada podstawową wiedzę z zakresu psychologii, wobec ponad 33%, którzy zaprzeczyli.

Wykres 5. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy posiadasz podstawową wiedzę z zakresu psychologii?”

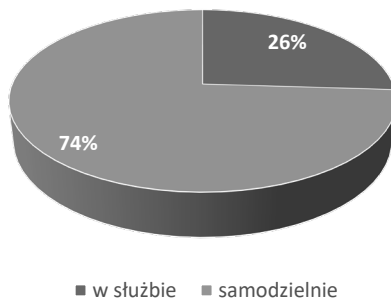
1.2.6 Wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii uzyskałeś

Tabela 7. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii uzyskałeś”

	Policjanci (n=165)
Wiedza i umiejętności – psychologia	
w służbie	40 (25.8%)
samodzielnie	115 (74.2%)

Tylko blisko 26% policjantów zdobyło wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii w służbie, wobec ponad 74%, którzy uzyskali ją samodzielnie.

Wykres 6. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii uzyskałeś”

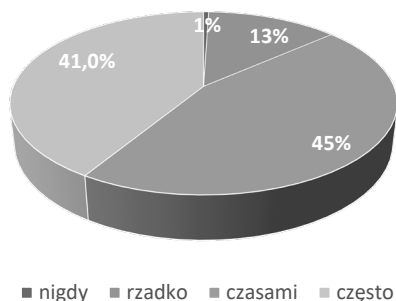
1.2.7 Posiadana wiedza i umiejętności z zakresu psychologii są przydatne w służbie?

Tabela 8. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Posiadana wiedza i umiejętności z zakresu psychologii są przydatne w służbie?”

	Policjanci (n=165)
Przydatne w służbie – psychologia	
nigdy	1 (0.5%)
rzadko	21 (13.0%)
czasami	73 (45.1%)
często	67 (41.4%)

W badanej grupie policjantów ponad 45% stwierdziło, że posiadana wiedza i umiejętności z zakresu psychologii są czasami przydatne w służbie, wobec ponad 41%, którzy stwierdzili, że często. Natomiast przydatność wiedzy i umiejętności w stopniu rzadkim i nigdy odpowiednio wykazało 13.0% i 0.5% badanych.

Wykres 7. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Posiadana wiedza i umiejętności z zakresu psychologii są przydatne w służbie?”

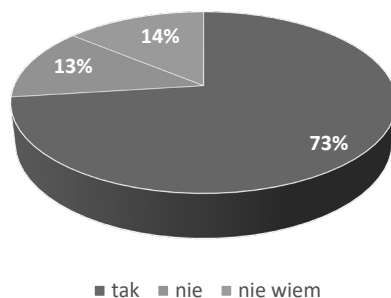
1.2.8 Czy widzisz potrzebę doskonalenia swojej wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii?

Tabela 9. Charakterystyka badanej grupy pod względem rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy widzisz potrzebę doskonalenia swojej wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii?”

	Policjanci (n=165)
Potrzeba doskonalenia	
tak	119 (72.6%)
nie	22 (13.4%)
nie wiem	23 (14.0%)

Blisko 73% policjantów widzi potrzebę doskonalenia swojej wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, wobec ponad 13%, którzy zaprzeczyli oraz 14% z brakiem zdania.

Wykres 8. Graficzna prezentacja rozkładu odpowiedzi na pytanie „Czy widzisz potrzebę doskonalenia swojej wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii?”

1.3 Podstawowa wiedza z zakresu psychologii jako element pełnienia służby policyjnej – podsumowanie

1.3.1 Zdiagnozowanie świadomości policjantów o potrzebie posiadania wiedzy psychologicznej jako elementu niezbędnego do pełnienia służby policyjnej

Pytania badawcze:

1. Czy policjanci mają świadomość potrzeby kształcenia i posiadania wiedzy z zakresu psychologii?
2. Czy system szkolenia policjantów przygotowuje funkcjonariuszy z zakresu psychologii?

W związku z powyższym sformułowano następujące hipotezy:

Hipoteza 1: System szkolenia w policji nie przygotowuje policjantów z zakresu wiedzy psychologicznej.

Tylko blisko 26% policjantów zdobyło wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii w służbie, wobec ponad 74%, którzy uzyskali ją samodzielnie Tabela 7.

Hipoteza 2: Policjanci widzą przydatność i potrzebę posiadania podstawowej wiedzy psychologicznej.

W badanej grupie policjantów ponad 86% stwierdziło, że posiadana wiedza i umiejętności z zakresu psychologii są czasami lub często przydatne w służbie Tabela 8.

Hipoteza 3: Policjanci uzyskują wiedzę z zakresu psychologii w systemie samodzielnego kształcenia.

Tylko blisko 26% policjantów zdobyło wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii w służbie, wobec ponad 74%, którzy uzyskali ją samodzielnie Tabela 9.

Prawie 67% policjantów potwierdziło, że posiada podstawową wiedzę z zakresu psychologii Tabela 6.

Podsumowanie

Właściwa człowiekowi potrzeba bezpieczeństwa obejmuje dwa elementy: potrzebę braku zagrożeń oraz potrzebę istnienia porządku. Te dwa elementy, mogą być zagwarantowane jedynie poprzez prawo i organy, które odpowiadają za bezpieczeństwo i porządek publiczny. Prawo bez istnienia organów, stojących na straży jego respektowania, jest нефункционującym zbiorem zasad, odnoszącym się do różnych aspektów życia, w tym również do norm regulujących ochronę przed zagrożeniami i chaosem²³. Organem realizującym, stosującym i zabezpieczającym jest Policja.²⁴

²³ J. Czapska, *Bezpieczeństwo obywateli*, Warszawa 2004, s. 22.

²⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 kwietnia 2000 r., K 28/98, OTK ZU 1999, nr 7, poz. 156.

Nowoczesne państwo, którego prawo opiera się na demokratycznych zasadach, potrzebuje dobrze funkcjonującej, sprawnej, jak też skutecznej Policji. Osiągnięcie takiego stanu jest procesem skomplikowanym, uzależnionym od wielu czynników²⁵. Jednak podstawowym czynnikiem, który determinuje skuteczność Policji jest prawo. W związku z powyższym, dobrze funkcjonująca Policja zależy od dobrego legislatora, który w sposób właściwy kształtuje jej organizację i wyznacza zadania²⁶. Drugim czynnikiem, nie mniej ważnym, jest czynnik ludzki. Zasoby kadrowe ich przygotowanie, nieustanne szkolenie oddziałują na zaufanie społeczne, które jest podstawowym determinantem działania Policji. Ta formacja bezpieczeństwa i porządku publicznego, nie może stać ponad społeczeństwem, gdyż ma temu społeczeństwu służyć, co wynika z konieczności realizacji misji publicznej przez tę formację. Ze względu na charakter Policji oraz uprawnienia ingerencyjne jakie posiada, jej działania muszą być nie tylko zgodne z prawem, ale też nienaganne, etyczne, budujące w społeczeństwie poczucie sprawiedliwości i zaufania do organów wykonujących zadania publiczne. Założenia organizacyjne, wyznaczające status Policji, obrazują następujące zasady: praworządności, hierarchicznego podporządkowania, oparcia ogólnej struktury organizacyjnej na podziale terytorialnym państwa, jak też apolityczności²⁷. Na tych zasadach ma się opierać działanie Policji, co ma sprzyjać efektywności realizacji powierzonych przez ustawodawcę zadań.

Na bezpieczeństwo, w szeroko rozumianym pojęciu i na wszystkich jego płaszczyznach, wpływa Państwo jako organizacja zapewnianiająca stabilizację i poczucie pewności bytu podmiotów będących adresatami bezpieczeństwa. To na strukturach państwa spoczywa obowiązek diagnozy sytuacji – zagrożenia i podejmowanie działań profilaktycznych, wreszcie przeciwdziałanie dla sytuacji zagrażających bezpieczeństwu. Wymienione działania państwa, realizowane są poprzez podejmowanie decyzji w oparciu o analizę stanu teraźniejszego i przyszłego, dostosowując narzędzia do przewidywanych skutków, oddziałujących na państwo, społeczeństwo i jednostkę²⁸. Przeprowadzona wstępna analiza badań objętych tematem publikacji wskazuje na potrzebę podjęcia czynności, zmierzających do modyfikacji systemu szkolenia z zakresu umiejętności i wiedzy psychologicznej posiadanej przez policjantów.

Policja jest formacją, której istotą działania jest zapewnienie bezpieczeństwa w wymiarze jednostkowym, społecznym, instytucjonalnym i państwowym. Precyzyjnie rzecz ujmując, do podstawowych zadań Policji należy ochrona

²⁵ P. Majer, A. Misiuk, *Wstęp [w:] Policja a społeczeństwo*, red. P. Majer, A. Misiuk, Szczytno 1997, s. 4.

²⁶ Wyrok NSA z dnia 16 grudnia 2010 r., I OSK 962/10, LEX Nr 745390.

²⁷ Z. Nowakowski, M. Pomykała, K. Rajchel, H. Tokarski (red.), *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego ze szczególnym uwzględnieniem aspektów prawno-organizacyjnych Policji*, Warszawa 2009, s. 162.

²⁸ M.J. Bednarski, *Bezpieczeństwo w aspekcie prawnym*. Warszawa 2021, s. 111.

zdrowia, życia i mienia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń. Ponadto, przestrzeganie przepisów porządkowych i administracyjnych, a także prowadzenie działań prewencyjnych w różnych środowiskach społecznych.

Dynamika procesów, związanych z bezpieczeństwem, wymaga od podmiotów odpowiedzialnych za stan bezpieczeństwa i porządku publicznego ciągłego monitorowania oraz dostosowywania rozwiązań do zmieniającej się rzeczywistości. Służba w Policji wiąże się z wykonywaniem zawodowych obowiązków i zadań w sytuacjach trudnych, niebezpiecznych, niejednokrotnie ekstremalnych. Policjant w czasie służby spotyka się z agresją, przemocą i ludzkim nieszczęściem. Uczestniczy w zdarzeniach, w których w sposób bezpośredni lub pośredni niezbędna jest mu podstawowa wiedza z zakresu psychologii.

Działania Policji są istotnym, ale nie jedynym elementem, zabezpieczającym i mającym wpływ na bezpieczeństwo i porządek publiczny. Przedstawienie badań własnych z zakresu tematu publikacji, umożliwia ocenę i odzwierciedla ogólny stan bezpieczeństwa poprzez pryzmat przygotowania policjantów, z zakresu podstawowej wiedzy psychologicznej.

Przedstawienie pojęć tematu oraz wstępna analiza badania wiedzy zawodowej policjantów, dotyczącej przygotowania i wykorzystania przez nich w służbie wiedzy z zakresu psychologii oraz przygotowania policjantów do służby, a tym samym Policji w wykonywaniu ustawowych obowiązków i oddziaływania, w końcowym efekcie na bezpieczeństwo, stanowi wprowadzenie do szerszego ujęcia zagadnienia.

Bibliografia

1. Banusiak G., Boratyn D., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Rzeszów 2020,
2. Bąk T., Ciekankowski Z., *Bezpieczeństwo państwa*, Jarosław 2014,
3. Bednarski M.J., *Bezpieczeństwo w aspekcie prawnym*, Warszawa 2021,
4. Bednarski M.J., *Wzajemna zależność pomiędzy Policją a bezpieczeństwem*, Warszawa 2021,
5. Bednarski M.J., *Wypalenie zawodowe policjantów w aspekcie bezpieczeństwa*, Sofia 2023,
6. Czapska J., *Bezpieczeństwo obywateli*, Kraków 2016,
7. Doliński D., Strelau J (red.), *Psychologia akademicka – podręcznik*, Gdańsk 2023,
8. Drabik L., Kubiak-Sokół A., Sobol E., *Słownik języka polskiego PWN*, Warszawa 2023,
9. Dubisz S. (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2008,
10. Einstein A., *Pisma filozoficzne*, Warszawa 2001,
11. Heller M., *Filozofia nauki*, Kraków 1992,
12. Hołyst B., *Psychologia kryminalistyczna. Teoria i praktyka śledczo-sądowa*, Warszawa 2023,
13. Hołyst B., *Policja na świecie*, Warszawa 2013,
14. Jakubczak R., *Obrona Narodowa w tworzeniu bezpieczeństwa III RP*, Warszawa 2003,
15. Jakubczak R., Flis J., *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku*, Warszawa 2006,
16. Jurgilewicz M., *Rola terenowych organów administracji publicznej w zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce*, Warszawa 2023,
17. Kaczmarek J., Skowroński A., *Bezpieczeństwo, świat – Europa – Polska*, Wrocław 1998,
18. Kalina-Prasznik U. (red.), Pakuła A., *Encyklopedia prawa*, Warszawa 2004,
19. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Warszawa 2011,
20. Korycki S. (red.), Krysiński S., Bednarski M.J., *Aspekty prawne bezpieczeństwa lokalnego [w:] Problemy rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Płońskiego. Teoria i Praktyka*, Warszawa 2023,
21. Kość A., *Podstawy filozofii prawa*, Lublin 2005, Tokarczyk, *Filozofia prawa w perspektywie natury*, Białystok 1996,
22. Krajewski W., *Współczesna filozofia naukowa*, rozdz. 5/E. Aksjologia (cele) nauki, Warszawa 2005.
23. Kukułka J., *Bezpieczeństwo a współpraca europejska, współczesność i sprzeczności interesów*, Warszawa 1982.
24. Majer P., *W poszukiwaniu uniwersalnej definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*, Przegląd bezpieczeństwa wewnętrznego 7/12, Warszawa 2012,
25. Majer P. (red.), Misiuk A., *Policja a społeczeństwo*, Szczytno 1997,
26. Marten Z. *Psychologia zeznań*, Warszawa 2015,
27. Nagel E., *Struktura nauki*, Warszawa 1961,
28. Nowakowski Z. (red.), Pomykała M., Rajchel K., Tokarski H., *Administracja bezpieczeństwa i porządku publicznego ze szczególnym uwzględnieniem aspektów prawno-organizacyjnych Policji*, Warszawa 2009,
29. Pieprzny S., *Powiat i gmina w systemie bezpieczeństwa lokalnego – możliwości i ograniczenia*, Warszawa 2020,
30. Poklek R., *Zarys psychologii penetrującej*, Warszawa 2018,
31. Popper K., *Wiedza obiektywna. Ewolucyjna teoria epistemologiczna*, Warszawa 1992,

32. Potrzyszcz J., *Bezpieczeństwo prawne z perspektywy filozofii prawa*, Lublin 2013,
33. Raz J., *Autorytet prawa. Eseje o prawie i moralności*, tłum. P. Maciejko, Warszawa 2000,
34. Such J., *Problemy weryfikacji wiedzy*, Warszawa 1975,
35. Sulowski S. (red.), Brzeziński M., *Kategoria bezpieczeństwa [w:] Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, Warszawa 2009,
36. Szacka B., *Wprowadzenie do socjologii*, Warszawa 2003,
37. Szmatka J., *Małe struktury społeczne*, Warszawa 2019,
38. Wronkowska S., Ziemiński Z., *Zarys teorii prawa*, Poznań 1994,
39. Zięba R., *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Warszawa 2004,

Akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997.78.483,
2. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, Dz.U.2024.0.145 t.j.
3. Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych Dz. U. z 2022 r. poz. 2632 oraz z 2023 r. poz. 1489, 1834 i 1860,
4. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa Dz.U. 1998 nr 106 poz. 668
5. Zarządzenie Nr 1041 z dnia 28 września 2007 r. Komendanta Głównego Policji w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji Dz. Urz. KGP z 2013 r. poz. 50 tj.

Orzeczenia:

1. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 października 2001 r., K 33/00, OTK ZU 2001, nr 7, poz. 217.
2. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 kwietnia 2000 r., K 28/98, OTK ZU 1999, nr 7, poz. 156.
3. Wyrok NSA z dnia 16 grudnia 2010 r., I OSK 962/10, LEX Nr 745390.